

Zintegrowany model nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce jako wypadkowa historycznych koncepcji nadzoru

Integrated model of financial market supervision in Poland as a result of historical supervisory concepts

Abstrakt

Zmiany zachodzące na rynku finansowym powodują konieczność stworzenia odpowiedniego organu nadzoru, który w skuteczny sposób będzie przeciwdziałał niepożądanym zjawiskom mogącym się pojawić na rynku finansowym. Model nadzoru winien być dostosowany do poziomu ekonomicznego kraju, jego możliwości finansowych, a także rozmiaru rynku finansowego. Postulowany w doktrynie model nadzoru winien charakteryzować się niezależnością, odpowiednimi środkami nadzorczymi oraz skutecznością. W niniejszym artykule przedstawione zostało pojęcie rynku finansowego oraz nadzoru w polskim porządku prawnym. Wyszczególnione zostały różnice pomiędzy postulowanymi modelami nadzoru nad rynkiem finansowym – modelem nadzoru zintegrowanego, modelem sektorowym oraz Twin Peaks. Przedstawiony także został rys historyczny ukazujący kształtowanie się poszczególnych modeli nadzoru nad polskim rynkiem finansowym. Tezą artykułu jest założenie, że zintegrowany model nadzoru sprawowany przez Komisję Nadzoru Finansowego (dalej jako: KNF) jest wynikiem dotychczasowych doświadczeń w zakresie funkcjonowania koncepcji nadzoru w Polsce. We wnioskach końcowych

sformułowana została ocena polskiego modelu nadzoru pod względem jego skuteczności i efektywności.

Słowa kluczowe: nadzór, rynek finansowy, modele nadzoru, Komisja Nadzoru Finansowego

Abstract

Changes taking place in the financial market make it necessary to create an appropriate supervisory authority that will effectively counteract undesirable phenomena that may occur in the financial market. The model of supervision should be adjusted to the economic level of the country, its financial capabilities, as well as the size of the financial market. The supervision model postulated in the doctrine should be characterized by independence, adequate supervisory measures and effectiveness. This article presents the concept of financial market and supervision in the Polish legal system. The differences between the postulated models of supervision over the financial market - the integrated supervision model, the sector model and the Twin Peaks model, as well as the historical outline of the formation of particular models of supervision over the Polish financial market were presented. The thesis of the article is the assumption, that the integrated model of supervision carried out by the Polish Financial Supervision Authority (hereinafter: KNF) is the result of previous experience in functioning of the supervision concept in Poland. In conclusion an assessment of the Polish model of supervision was formulated in terms of its effectiveness and efficiency.

Keywords: supervision, financial market, supervision models, Financial Supervision Authority

1. Wprowadzenie

Ciągłe zmiany zachodzące na rynku finansowym nakładają na ustawodawcę obowiązek stworzenia odpowiedniego organu nadzoru. W przypadku zmian zachodzących na rynku finansowym instytucja nadzorcza musi podlegać

stałym udoskonaleniom, bowiem w przypadku braku modyfikacji jej kształtu może okazać się ona nieskuteczna do podjęcia czynności polegających na eliminacji zagrożeń pojawiających się na rynku finansowym¹. Stworzenie prawidłowo funkcjonującego organu nadzoru należy zakwalifikować jako zadanie o złożonym charakterze z uwagi na rozbudowaną strukturę i różnicowanie poszczególnych segmentów rynku finansowego. W pierwszej kolejności niezbędne staje się wprowadzenie regulacji prawnych, które z jednej strony nie będą hamować efektywności i innowacyjności działania poszczególnych instytucji rynku finansowego, z drugiej zaś takich, dzięki którym zrealizowany zostanie główny cel nadzoru nad rynkiem finansowym w postaci zapewnienia stabilności jego funkcjonowania oraz legalizmu działania.

2. Pojęcie rynku finansowego oraz nadzoru w polskim porządku prawnym

Analizując pojęcie rynku finansowego, w pierwszej kolejności wskazać należy na treść art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym², który poprzez enumeratywne wyliczenie wskazuje na zakres przedmiotowy nadzoru nad rynkiem finansowym. Zgodnie z nim nadzór nad rynkiem finansowym obejmuje: nadzór bankowy, nadzór emerytalny, nadzór ubezpieczeniowy, nadzór nad rynkiem kapitałowym, nadzór nad instytucjami płatniczymi, nadzór nad agencjami ratingowymi, nadzór uzupełniający, nadzór nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi i Krajową Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową, nadzór nad pośrednikami kredytu hipotecznego, nadzór w zakresie przewidzianym przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/1011, nadzór w zakresie przewidzianym przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2402 oraz nadzór w zakresie przewidzianym przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088.

¹ A. Nadolska, *O efektywności zintegrowanego nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce*, [w:] *System prawnofinansowy. Prawo finansowe wobec wyzwań XXI wieku*, red. J. Gliniecka, E. Juchniewicz, T. Sowiński, M. Wróblewska, Gdańsk-Nynäshamn-Sztokholm 2013, s. 347-348.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 2059 ze zm., dalej jako: u.n.r.f.

Z uwagi na brak definicji prawnej pojęcia rynku finansowego³ pomimo jego umieszczenia w tytule ustawy stanowiącej podstawę działania KNF wskazać należy na jego najszersze rozumienie wypracowane przez doktrynę. Rynek finansowy najczęściej definiowany jest jako „ogół transakcji związanych z przemieszczaniem się kapitałów pieniężnych od podmiotów dysponujących wolnymi środkami finansowymi do podmiotów, które takich środków potrzebują”⁴ lub „miejsce zawierania transakcji, przedmiotem których jest szeroko rozumiany kapitał finansowy”⁵. Inna definicja rynku finansowego stanowi, że jest to „ogół działań o charakterze ekonomicznym i związanych z tym czynności prawnych, dokonywanych między przedsiębiorcami, przy użyciu instrumentów finansowych za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji rynku finansowego, których przedmiotem jest przepływ i alokacja środków finansowych”⁶. Rynek finansowy uznawany jest również za „dobro wspólne wszystkich obywateli, identyfikowane z interesem publicznym”⁷.

Możliwe jest zdefiniowanie nadzoru nad rynkiem finansowym jako formy interwencjonizmu państwowego w funkcjonowanie rynku finansowego. Interwencjonizm państwowy powinien cechować się umiarkowanym charakterem, bowiem z jednej strony bezpieczeństwo rynku finansowego powinno być priorytetem, lecz z drugiej nie może ono stanowić czynnika hamującego rynek, czy też wręcz destabilizującego go.

Nadzór również jest definiowany w różnorodny sposób. Z pojęciem nadzoru stale łączy się zagadnienie kontroli, bowiem określenia te często traktowane są jako wyrazy bliskoznaczne. Zarówno pojęcie nadzoru, jak i kontroli nie zostały zdefiniowane przez prawodawcę, dlatego doktryna stworzyła własne definicje tych pojęć. Zgodnie z poglądem sformułowanym

³ L. Góral, *Opinia do projektu ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym* (druk nr 654), Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa 2006, s. 2-3.

⁴ W. Bień, *Rynek finansowy*, Poznań 2003, s. 5.

⁵ M. Wypych, *Finanse i instrumenty finansowe*, Łódź 2001, s. 113.

⁶ P. Zapadka, *Aspekty prawne funkcjonowania rynku finansowego w Polsce*, „Bank i Kredyt” 2002, nr 1, s. 28.

⁷ M. Stahl, *Dobro wspólne w prawie administracyjnym*, [w:] *Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego*, red. J. Boć, A. Chajbowicz, Wrocław 2009, s. 47-60.

przez Dariusza Daniluka przyjmuje się, że kontrola stanowi pewnego rodzaju obserwację istniejącego stanu faktycznego, porównanie go z postulowanymi wartościami normatywnymi, dokonywanie analizy stanu zastanego, jak również sformułowanie wniosków pokontrolnych, a w końcowym etapie przekazanie tychże wniosków podmiotowi kontrolowanemu⁸. Z kolei Jerzy Starościek przyjął, że „kontrola to obserwowanie, ustalanie czy wykrywanie stanu faktycznego, porównanie rzeczywistości z zamierzeniami, występowanie przeciwko zjawiskom niekorzystnym i sygnalizowanie kompetentnym jednostkom o dokonanych spostrzeżeniach”⁹. Kontrola nie powinna być traktowana jako pojedyncza czynność, bowiem składa się na nią ciąg czynności, które w pierwszym etapie polegają przede wszystkim na ustaleniu stanu faktycznego i porównaniu go ze stanem postulowanym¹⁰.

Różnicę między kontrolą a nadzorem stanowi to, że organ nadzorczy dzięki przynależnym mu środkom nadzorczym ma realny wpływ na działalność podmiotu nadzorowanego, a w konsekwencji ponosi odpowiedzialność za skutki zachowania podmiotu nadzorowanego. Z powyższego wynika, że nadzór jest zakresowo szerszy i mieści w sobie również kontrolę¹¹.

W polskim systemie prawnym brak jest definicji legalnej pojęcia nadzoru. Próby zdefiniowania nadzoru widoczne są na gruncie doktryny prawa administracyjnego. Na przykład Waław Dawidowicz wskazał, że nadzorem jest „właściwość organu nadrzędnego do wywierania wpływu na działalność organu podporządkowanego”¹². Za Piotrem Lisowskim powtórzyć można natomiast, że „nadzór stanowi sposób oddziaływania pomiędzy organami administrującymi, występującymi w ramach relacji strukturalnych, docelowo zakładającymi dopuszczalność ingerowania w działalność podmiotu nadzorowanego w związku z negatywnymi wynikami uprzedniej kontroli czyste”¹³. Remigiusz Kaszubski zwrócił z kolei uwagę na fakt, iż „nadzór

⁸ D. Daniluk, *Regulacje i nadzór bankowy w Polsce*, Warszawa 1996, s. 12.

⁹ J. Starościek, *Elementy nauki administracji*, Warszawa 1957, s. 187.

¹⁰ L. Zacharko, *Tradycyjne a współczesne pojęcie kontroli i jej zasięg*, [w:] *Administracyjne procedury kontrolne. Wybrane zagadnienia*, red. A. Ziółkowska, A. Gronkiewicz, Katowice 2016, s. 11.

¹¹ S. Jędrzejewski, H. Nowicki, *Kontrola administracji publicznej*, Toruń 1995, s. 8.

¹² *Ibidem*, s. 35.

¹³ P. Lisowski, *Relacje strukturalne w polskim samorządzie terytorialnym*, Wrocław 2013, s. 125.

sprowadza się do zapewnienia przez podmiot nadzorujący przestrzegania prawa przez podmiot nadzorowany”¹⁴.

W ujęciu ogólnym nadzór oznacza prawną możliwość ingerencji podmiotu nadzorującego w działalność podmiotu nadzorowanego, przy zachowaniu zasady odpowiedniości w zakresie zastosowania wskazanych środków nadzorczych, w które organ nadzoru został wyposażony na podstawie regulacji ustawowych.

Cele nadzoru nad rynkiem finansowym zostały w ogólny sposób sformułowane w art. 2 u.n.r.f. Zgodnie z jego brzmieniem celem nadzoru nad rynkiem finansowym jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania – jest to cel nadrzędny, z którego wynikają kolejne cele w postaci zapewnienia stabilności, bezpieczeństwa, przejrzystości zaufania do rynku finansowego, zapewnienie ochrony interesów uczestników rynku¹⁵. Stabilność i bezpieczeństwo finansowe mogą być rozumiane jako brak zagrożenia kryzysem finansowym, utrzymywanie przez nadzorowane instytucje równowagi finansowej. Bezpieczeństwo z kolei stanowi podstawową potrzebę społeczną oznaczającą stan spokoju¹⁶. Kryzysy finansowe, w postaci chociażby upadków banków, wpływają na spadek zaufania klientów do instytucji finansowych¹⁷.

3. Modele nadzoru nad rynkiem finansowym

Do powszechnie wyróżnianych modeli nadzoru nad rynkiem finansowym zaliczamy: model sektorowy, inaczej nazywany rozdrobnionym, model dwubiegunowy¹⁸, zwany też Twin Peaks, oraz model zintegrowany, którego inna nazwa to model funkcjonalny. Inna klasyfikacja przedstawia podział modeli nadzoru na dwie grupy, a mianowicie: model oparty na

¹⁴ R.W. Kaszubski, *Funkcjonalne źródła prawa bankowego publicznego*, Kraków 2006, s. 54.

¹⁵ A. Nadolska, *O efektywności...*, s. 345.

¹⁶ L. Klat-Wertelecka, *Nadzór w administracyjnym prawie materialnym (farmaceutyczny, weterynaryjny, budowlany, pedagogiczny)*, [w:] *Nadzór administracyjny od prewencji do weryfikacji*, red. C. Kociński, Wrocław 2006, s. 194.

¹⁷ R. Wierzbę, *Polski sektor bankowy wobec wyzwań związanych z kryzysem finansowym w strefie euro*, Sopot 2014, s. 14.

¹⁸ A. Nadolska, *O efektywności...*, s. 340.

zasadach instytucjonalnych oraz model oparty na zasadach funkcjonalnych¹⁹. Pierwszy z nich dzieli się na model filarowy i model sektorowy, a drugi na model horyzontalny i model zintegrowany.

Za pierwotny model nadzoru funkcjonujący na całym świecie, a wprowadzony na etapie formowania się rynków finansowych, uważany jest model sektorowy²⁰. Jego istotą jest to, że nadzór nad sektorem bankowym sprawowany jest przez bank centralny, z kolei nad pozostałymi segmentami rynku finansowego nadzór jest powierzany odrębnym instytucjom nadzorczym²¹. Podkreślić należy, że struktura rynku finansowego na etapie jego tworzenia nie była rozbudowana w porównaniu z obecnym jego kształtem, bowiem w latach 90. XX wieku składał się on z sektora bankowego, kapitałowego i ubezpieczeniowego²².

Każdy z sektorów cechował się inną specyfiką działalności, zatem powołanie odrębnych, niezależnych od pozostałych segmentów rynku finansowego instytucji było ówczesnie trafnym rozwiązaniem. Nadzorcy krajowi skutecznie nadzorowali powierzone im obszary rynku finansowego, tym samym skupiając się wyłącznie na nadzorze mikroostrożnościowym. Wadą rozwiązania sektorowego był jednak brak kompleksowego objęcia nadzorem całego rynku finansowego.

Z powodu światowego procesu globalizacji oraz transformacji rynku finansowego polegającej na zacieraniu się granic pomiędzy sektorami rynku finansowego struktura sektorowa nadzoru na przełomie lat 80. i 90. XX wieku została na świecie wyparta przez model zintegrowany. Istota tego modelu sprowadza się do powierzenia nadzoru jednemu podmiotowi, nazywanemu supernadzorcą, meganadzorcą, organem wyspecjalizowanym nadzoru nad

¹⁹ B. Bujak, *Nadzór bankowy w Polsce. Dyskusja możliwych rozwiązań*, Kraków-Legionowo 2017, s. 44-50.

²⁰ A. Jurkowska-Zeidler, *Nadzór nad rynkiem finansowym w Polsce. Nowe uwarunkowania*, [w:] *Uwarunkowania i bariery w procesie naprawy finansów publicznych*, red. J. Głuchowski, A. Pomorska, J. Szołno-Koguc, Lublin 2007, s. 146.

²¹ P. Zawadzka, *Modele nadzoru rynku finansowego. Aspekty prawne*, Warszawa 2017, s. 107-108.

²² Podziały rynku finansowego były rozmaite, np. Wiesław Dębski wskazał na podział rynku finansowego na takie segmenty, jak: rynek pieniężny, rynek kapitałowy, rynek instrumentów pochodnych, rynek walutowy oraz rynek depozytowo-kredytowy, *Rynek finansowy i jego mechanizmy. Podstawy teorii i praktyki*, Warszawa 2001, s. 21.

wszystkimi segmentami rynku finansowego²³. Model ten określany jest jako nadzór „pod jednym dachem”. Koncepcja zintegrowanego nadzoru łączy ze sobą elementy nadzoru mikroostrożnościowego oraz makroostrożnościowego, co wynika z kompleksowego spojrzenia na rynek finansowy.

Ten model nadzoru cieszył się największą popularnością, w latach 90. XX wieku bowiem wybrało go ponad 30 państw. Były to zmiany jednokierunkowe, gdyż żadne państwo nie zdecydowało się na zmianę tego modelu nadzoru i powrót do nadzoru sektorowego. W Polsce został on wprowadzony w 2006 r. poprzez stworzenie Komisji Nadzoru Finansowego.

Z modelu sektorowego i funkcjonalnego wykształcił się model Twin Peaks wyróżniający się powierzeniem nadzoru nad rynkiem finansowym dwóm organom nadzorczym. Pierwszy odpowiedzialny jest za realizację przez podmioty finansowe wymogów ostrożnościowych, z kolei do zadań drugiego podmiotu należy nadzór nad bieżącymi działaniami podejmowanymi przez instytucje finansowe²⁴. Niezbędne do wprowadzenia tego modelu jest stworzenie odpowiednich warunków dla jego funkcjonowania, a zatem zapewnienie koordynacji działań pomiędzy tymi instytucjami. W modelu dwubiegowym, w nadzorze mikroostrożnościowym aktywność przejawiana jest przez bank centralny, zwłaszcza nad sektorem bankowym. Model ten nigdy nie obowiązywał w Polsce.

Z uwagi na zróżnicowanie rynków finansowych obecnie nie ma wypracowanego jednego, optymalnego modelu nadzoru, który byłby skuteczny na wszystkich rynkach finansowych. Rozwiązania modelowe nad rynkiem finansowym niejednokrotnie są modyfikowane przez ustawodawców i w ten sposób możliwe jest stworzenie dobrze funkcjonującego organu nadzorczego.

4. Obecny model nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce

W Polsce struktura obecnie obowiązującego modelu nadzoru finansowego jest diametralnie różna w porównaniu z nadzorem finansowym obowiązującym w okresie po I i II wojnie światowej. W celu wyeksponowania

²³ I. Leśnik, *Nadzór skonsolidowany nad instytucjami kredytowymi*, Warszawa 2003, s. 16-22.

²⁴ M. Taylor, „Twin Peaks”: *A Regulatory Structure for a New Century*, „Centre for the Study of Financial Innovation” December 1995, no 20, s. 10-12.

zachodzących zmian w zakresie nadzoru na polskim rynku finansowym wyodrębniono cztery fazy – okres po I wojnie światowej, czas po II wojnie światowej, po upadku komunizmu, tj. po 1989 r., oraz obecnie. Podział czasowy został przyjęty na podstawie wydarzeń historycznych i politycznych, które miały wyraźny wpływ na przeobrażenia struktury nadzoru finansowego. Przy charakterystyce poszczególnych, pierwotnych modeli nadzoru przyjęto uproszczoną definicję rynku finansowego składającego się z segmentu bankowego, ubezpieczeniowego oraz kapitałowego²⁵.

Do 1924 r. bank centralny miał wpływ na wszystkie podmioty funkcjonujące na gruncie segmentu bankowego, ponadto ówczesny stopień rozwoju gospodarczego nie uzasadniał potrzeby wprowadzenia innych instytucji nadzorczych²⁶. Dopiero w 1924 r. nastąpiło zinstytucjonalizowanie nadzoru nad sektorem bankowym poprzez powierzenie go Ministrowi Skarbu Państwa²⁷, który działał przy pomocy urzędu Komisarza Rządowego i Komisariatu Bankowego.

Wybuch II wojny światowej spowodował zmiany w zakresie sektora bankowego. 15 grudnia 1939 r. w Polsce utworzono Urząd Nadzoru Bankowego. Koordynacja powstałych banków powierzona została Związkowi Banków, który miał reprezentować wszystkie banki. Kompetencje Banku Polskiego przejął Narodowy Bank Polski, którego działalność obejmowała funkcję emisji pieniądza, działalność kredytową, organizację powojennej bankowości oraz systemu pieniężnej obsługi życia gospodarczego²⁸.

Reforma bankowa mająca na celu dostosowanie bankowości do gospodarki socjalistycznej rozpoczęła się w 1948 r.²⁹ Na skutek reformy wzmocniono pozycję NBP w systemie bankowym oraz wprowadzono podległość

²⁵ W latach 90. wyodrębniono trzy podstawowe sektory rynku finansowego: bankowy, ubezpieczeniowy, kapitałowy, szerzej: P. Zawadzka, *Modele nadzoru...*, s. 107.

²⁶ P. Łasak, *Nadzór nad sektorem bankowym w Polsce w świetle zmian na globalnym rynku finansowym*, Kraków 2019, s. 201.

²⁷ J. Gliniecka, *Rozwój polskiego prawa bankowego*, [w:] *Polskie prawo bankowe (1918-1996)*, red. J. Gliniecka, J. Harasimowicz, R. Krasnodębski, Warszawa 1996, s. 14.

²⁸ B. Pietrzak, *Narodowy Bank Polski*, [w:] *Bankowość*, red. J. Głuchowski, J. Szambelańczyk, Poznań 1999, s. 147.

²⁹ Z. Landau, *Historia bankowości w Polsce. Bankowość w pierwszych latach Polski Ludowej (1944-1948)*, „Gazeta Bankowa” 2000, nr 39.

NBP w stosunku do Ministra Skarbu³⁰. Dekretem z 25 października 1948 r. o reformie bankowej³¹ Ministrowi Skarbu powierzono nadzór nad bankami i spółdzielniami kredytowymi.

W okresie od 1950 do 1955 r. postępową centralizacja bankowości. Na mocy ustawy z 22 marca 1951 r. o zmianie przepisów dekretu reformy bankowej³² nadzór nad bankami został powierzony Ministrowi Finansów.

Do 1982 r. nadzór nad bankami sprawowało natomiast Ministerstwo Finansów, przy czym Narodowy Bank Polski był mu ściśle podporządkowany. Takie umiejscowienie Narodowego Banku Polskiego oznaczało próbę połączenia samodzielności banku z nadrzędną rolą Ministra Finansów w zakresie polityki pieniężno-kredytowej państwa i pozostawało w ścisłym związku z systemem władzy obowiązującym w tamtym okresie.

W zakresie nadzoru sprawowanego nad segmentem ubezpieczeniowym wskazać należy, że do 1918 r. obowiązywało ustawodawstwo państw za-borczych. Z kolei w okresie międzywojennym istniał system nadzoru nad działalnością ubezpieczeniową, którego podstawą było rozporządzenie Prezydenta RP z 26 stycznia 1928 r. o kontroli ubezpieczeń³³. W okresie międzywojennym utworzono Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń, będący organem Ministra Skarbu. Jego pracami kierował dyrektor bezpośrednio podległy Ministrowi Skarbu.

Instytucja nadzoru nad sektorem ubezpieczeniowym oceniana była jako samodzielna i niezależna od innych resortów. System ubezpieczeń ukształtowany w okresie Polski Ludowej charakteryzował się brakiem rozwiniętego nadzoru państwa nad działalnością ubezpieczeń. Opierał się na zasadzie monopolu państwowego oraz na przymusie ubezpieczenia.

Ustawa z 20 września 1984 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych³⁴ dopuszczała możliwość powoływania do życia państwowych

³⁰ Od 1952 r. Ministra Finansów.

³¹ Dz. U. z 1948 r. Nr 52, poz. 412, dalej jako: dekret o reformie bankowej.

³² Dz. U. z 1951 r. Nr 18, poz. 143, dalej jako: ustawa o zmianie przepisów dekretu.

³³ Dz. U. z 1928 r. Nr 9 poz. 64, dalej jako: rozporządzenie o kontroli ubezpieczeń; projekt ustawy o nadzorze nad działalnością ubezpieczeniową przedłożony Sejmowi nie stał się ustawą z powodu wybuchu II wojny światowej.

³⁴ Dz. U. z 1984 r. Nr 45, poz. 242, ze zm., dalej jako: ustawa o ubezpieczeniach.

zakładów ubezpieczeń, a także, za zgodą Ministra Finansów, tworzenie niepaństwowych zakładów ubezpieczeń, mających formę prawną spółdzielni lub spółki akcyjnej, w której udział Skarbu Państwa musiał wynosić co najmniej 51%. Organem nadzoru nad zakładami ubezpieczeń był Minister Finansów. Nadzór odpowiadał koncepcji monopolu państwa w zakresie ubezpieczeń gospodarczych sprawowanych przez państwowe zakłady ubezpieczeń.

W dniu 20 stycznia 1921 r. została uchwalona ustawa o organizacji giełd w Polsce³⁵. W ten sposób stworzona została podstawa jednolitego prawa giełdowego, bowiem wprowadziła podział na giełdy towarowe oraz pieniężne. Zgodnie z postanowieniami ustawowymi giełdy pieniężne podlegały Ministrowi Skarbu. Pozwolenie na ich otwarcie wydawał Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu. Z kolei giełdy towarowe podlegały Ministrowi Przemysłu i Handlu. Pozwolenie na ich otwarcie wydawał Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Nadzór nad giełdą został powierzony rządowi, który wykonywał go za pośrednictwem komisarza giełdowego lub jego zastępcy, mianowanych dla każdej giełdy przez ministra, któremu giełda podlega. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 28 grudnia 1924 r.³⁶ ustawa o organizacji giełd w Polsce z 1921 r. została uchylona. Zgodnie z rozporządzeniem nadzór nad giełdami pieniężnymi został powierzony Ministrowi Skarbu, a nad giełdami towarowymi Ministrowi Przemysłu i Handlu. Właściwy minister sprawował nadzór nad giełdą za pomocą mianowanego przez siebie komisarza giełdowego. Kolejne akty prawne dotyczące organizacji giełd w Polsce nie wprowadzały zmian w zakresie nadzoru nad giełdami, m.in. ustawa z 18 marca 1934 r. o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 28 grudnia 1924 r. o organizacji giełd³⁷, a jedynie wprowadzały zmiany dotyczące pośrednictwa w transakcjach giełdowych.

Rok 1989 miał przełomowe znaczenie dla polskiej bankowości, wówczas rozpoczął się proces jej reformowania w celu zbliżenia do standardów

³⁵ Dz. U. z 1921 r. Nr 13, poz. 71, dalej jako: ustawa o organizacji giełd.

³⁶ Dz. U. z 1924 r. Nr 114, poz. 1019, dalej jako: Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

³⁷ Dz. U. z 1935 r. Nr 163, poz. 24, dalej jako: ustawa o zmianie rozporządzenia.

wspólnotowych³⁸. W tym czasie stworzona została dwupoziomowa struktura systemu bankowego, którego podstawą była ustawa z 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe³⁹ oraz ustawa z 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim⁴⁰. Wskazane akty prawne stanowiły bazę funkcjonowania zinstytucjonalizowanego departamentu nadzoru bankowego wyodrębnionego z centrali NBP. Proces transformacji charakteryzowały dynamiczne zmiany, co z kolei miało wpływ na organizację nadzoru nad sektorem bankowym. Przepisami ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o NBP⁴¹ nadzór nad sektorem bankowym został usytuowany w Komisji Nadzoru Bankowego oraz jej organie wykonawczym – Głównym Inspektoracie Nadzoru Bankowego⁴². KNB rozpoczęła działalność 1 stycznia 1998 r.⁴³, a do jej zadań należało: określanie zasad działania banków zapewniających bezpieczeństwo środków pieniężnych zgromadzonych przez klientów w bankach, nadzorowanie banków w zakresie przestrzegania ustaw, statutu oraz innych przepisów prawa, dokonywanie okresowych ocen stanu ekonomicznego banków i przedstawianie ich Radzie Polityki.

Nowelizacje ustawy prawa bankowego miały miejsce w 2001 r. i 2004 r. i stanowiły one preludeum do dostosowania przepisów do wymogów Unii Europejskiej przed akcesją Polski. Zmiany polegały na stworzeniu modelu nadzoru skonsolidowanego, uregulowaniu zasad adekwatności kapitałowej, stworzeniu procedury licencjonowania instytucji kredytowych, a także stworzeniu warunków dla działalności banków w Polsce zgodnych ze standardami UE.

Pomimo rozwoju rynku ubezpieczeniowego wprowadzony został system nadzoru finansowego nad segmentem ubezpieczeniowym, nadzór

³⁸ A. Pomorska, *Charakter polskiego prawa bankowego i bariery w procesie dostosowawczym polskiego systemu bankowego*, [w:] *Dostosowywanie polskiego systemu bankowego do standardów Unii Europejskiej*, red. A. Pomorska, Lublin 1999, s. 9.

³⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1896 ze zm., dalej jako: pr. bank.

⁴⁰ Dz. U. z 1989 r. Nr 4, poz. 22, dalej jako: ustawa z 1989 r. o NBP.

⁴¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 2027 ze zm., dalej jako: ustawa o NBP.

⁴² Przepis art. 25 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim wskazywał, że decyzje i określone przez Komisję Nadzoru Bankowego zadania będzie wykonywał i koordynował Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego.

⁴³ R.W. Kaszubski, *Funkcjonalne źródła...*, s. 78.

powierzony został Ministrowi Finansów. Powierzając nadzór Ministrowi Finansów, ustawodawca nie zagwarantował w jakimkolwiek stopniu niezależności tej instytucji.

W dniu 1 lutego 1996 r. powstał Państwowy Urząd Nadzoru Ubezpieczeń będący centralnym organem administracji państwowej, na którego czele stał prezes powoływany przez Prezesa Rady Ministrów. W wyniku wejścia w życie ustawy z 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz zmianie niektórych innych ustaw⁴⁴ został zlikwidowany Państwowy Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi, a w miejsce tych podmiotów powołano Komisję Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych, zaś realizację jej ustawowych zadań wykonywał Urząd Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych. Nadzorem ubezpieczeniowym i emerytalnym objęta została działalność ubezpieczeniowa, pośrednictwa ubezpieczeniowego, w zakresie funduszy emerytalnych, a także pracowniczych programów emerytalnych.

W 1997 r. Komisja Papierów Wartościowych uległa przekształceniu w Komisję Papierów Wartościowych i Giełd, stanowiącą organ administracji rządowej w zakresie m.in. publicznego obrotu papierami wartościowymi. Do jej zadań należało sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem reguł uczciwego obrotu i konkurencji w zakresie publicznego obrotu i nad zapewnieniem powszechnego dostępu do rzetelnych informacji na rynku papierów wartościowych oraz podejmowanie działań mających na celu sprawne funkcjonowanie rynku papierów wartościowych. Ochrona inwestorów na rynku kapitałowym stanowiła główne zadanie Komisji. Nadzór Komisji nad rynkiem kapitałowym był realizowany w formie wstępnej jako analiza wniosków i udzielanie zezwoleń oraz nadzór bieżący jako stosowanie instrumentów nadzorczych, stałe monitorowanie podmiotów rynku kapitałowego⁴⁵.

⁴⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 25, poz. 253, dalej jako: ustawa o zmianach w organizacji.

⁴⁵ W. Pochmara, A. Zapała, *Prawa uczestnika funduszu inwestycyjnego i sposób ich realizacji*, Warszawa 2004, s. 154-155.

Po 1989 r. dominowała koncepcja pluralizmu nadzorczego, inaczej nazywanego nadzorem sektorowym lub rozproszonym, którego istota polegała na powierzeniu nadzoru wielu wyspecjalizowanym podmiotom⁴⁶. Wówczas nadzór nad określonymi obszarami rynku finansowego, a mianowicie: segmentem bankowym, ubezpieczeniowym i kapitałowym, sprawowały trzy niezależne od siebie instytucje nadzorcze.

Na obecnie obowiązujący model nadzoru nad rynkiem finansowym niewątpliwie miała wpływ akcesja Polski do Unii Europejskiej oraz zmiany na rynku finansowym, niosące ze sobą nowe rodzaje ryzyka, którym dotychczasowy model nadzoru nie mógł w pełni przeciwdziałać⁴⁷. Podkreślenia wymaga fakt, że UE nie nałożyła na żadne państwo unijne obowiązku zastosowania określonego modelu nadzoru. Decyzja dotycząca modelu nadzoru należała do władz państwa, które musiało dostosować przepisy dotyczące nadzoru finansowego do wymogów stawianych przez wspólnotowe regulacje. Z kolei państwo powinno wybrać taki nadzór, by był dostosowany do zmian zachodzących na rynku finansowym.

W Polsce zmiany zmierzające do stworzenia zintegrowanego modelu nadzoru finansowego rozpoczęły się w 2006 r., kiedy uchwalona została ustawa z 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym. W ustawie tej wskazano zakres, cel oraz organizację nadzoru nad rynkiem finansowym, który został powierzony Komisji Nadzoru Finansowego⁴⁸. Proces tworzenia nowej instytucji nadzorczej był czynnością złożoną, przebiegającą dwuetapowo. Pierwszy etap datowany jest na dzień 19 września 2006 r., kiedy to KNF przejęła kompetencje Komisji Papierów Wartościowych i Giełd oraz Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych, obejmując nadzór nad rynkiem kapitałowym i ubezpieczeniowym. Kolejny etap nastąpił

⁴⁶ A. Nadolska, *Nadzór finansowy*, [w:] *Wykład prawa rynku finansowego*, red. A. Jurkowska-Zeidler, A. Nadolska, Gdańsk 2017, s. 71.

⁴⁷ M. Janovec, *Bieżąca integracja w zakresie nadzoru rynków finansowych*, [w:] *Instytucje prawno-finansowe w warunkach kryzysu gospodarczego*, red. W. Miemieć, K. Sawicka, Warszawa 2014, s. 588.

⁴⁸ K. Majewski, P. Majewska, *Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, a dopuszczalność drogi sądoadministracyjnej (skargi do sądu) od decyzji Komisji Nadzoru Finansowego – wybrane zagadnienia*, „Kwartalnik Prawno-Finansowy Uniwersytetu Wrocławskiego” 2019, nr 4, s. 43.

z dniem 1 stycznia 2008 r., wówczas KNF stała się właściwa w zakresie nadzoru bankowego, przejmując kompetencje Komisji Nadzoru Bankowego. W czasie trwania okresu przejściowego, przed formalnym przejściem kompetencji nadzorczych przysługujących KNB przez KNF, skupiono się na zmianach w obrębie segmentu bankowego w celu jak najlepszego przygotowania go na zmianę instytucji nadzorczej. KNF powierzono także sprawowanie nadzoru uzupełniającego.

5. Uwagi końcowe

Nadzór nad rynkiem finansowym może zostać przez ustawodawcę ulokowany w całości w ramach jednej instytucji, lecz możliwe jest także alternatywne rozwiązanie, o odmiennym charakterze, tj. przyjęcie modelu pluralizmu nadzorczego polegającego na powierzeniu poszczególnych segmentów rynku finansowego niezależnym od siebie instytucjom nadzorczym. Struktura nadzoru musi być zbudowana w taki sposób, by zapewniać pełną zdolność do realizacji wyznaczonych celów i funkcji, szczególnie by zapewniała bezpieczeństwo i stabilność rynku finansowego.

Zgodnie z aktualnym kierunkiem zmian obserwowanym już w połowie lat 90. XX wieku⁴⁹ w krajach europejskich promowana jest obecnie koncepcja zintegrowanego nadzoru nad rynkiem finansowym polegająca na powierzeniu nadzoru nad całym rynkiem finansowym wyspecjalizowanej instytucji⁵⁰. Główną przyczynę integracji należy upatrywać w zacieraniu się granic pomiędzy poszczególnymi segmentami rynku finansowego, a także akcesji Polski i innych krajów do Unii Europejskiej, co miało niebagatelny wpływ na zmiany w podejściu nadzorczym.

W rzeczywistości teoretyczne modele nadzoru (sektorowy, dwubiegunowy, zintegrowany) nie występują w czystej, postulowanej postaci. Z powodzeniem można zaryzykować postawienie tezy, że żadnego z wykształconych dotychczas modeli nadzoru nad rynkiem finansowym nie można uznać za

⁴⁹ W ówczesnym czasie pojawił się pogląd, że integracja nadzoru nad rynkiem finansowym wpływa na jego stabilność. Jednak z drugiej strony model sektorowy w Polsce oceniany był pozytywnie.

⁵⁰ E. Kierska-Woźny, *Porównanie i ocena funkcjonowania zintegrowanego nadzoru finansowego na rynku niemieckim, brytyjskim i polskim*, „Zeszyty Naukowe KGS” 2013, nr 37, s. 115.

najlepszy, bowiem każdy z nich posiada zarówno wady, jak i zalety. Z tego względu wskazywane są dobre i złe strony poszczególnych typów nadzoru, które przy wdrażaniu nowego modelu nadzoru należy rozpatrywać indywidualnie, kierując się uwarunkowaniami historycznymi, politycznymi i strukturalnymi kraju.

W okresie bezpośrednio poprzedzającym powstanie KNF i obecnego modelu nadzoru obowiązywał w Polsce sektorowy model nadzoru, który wyrażał się w dominacji koncepcji pluralizmu nadzorczego. Polska, podążając za tendencjami europejskimi, stworzyła system nadzoru oparty na wyspecjalizowanej instytucji, którą jest KNF.

Na etapie kształtowania konstrukcji tego organu, jak również na etapie jej wdrażania, a także obecnie, wyrażane są rozmaite poglądy, zarówno krytyczne, jak i przychylne wobec przyjętej konstrukcji krajowego organu nadzoru. Aby dokonać oceny zasadności wprowadzenia modelu zintegrowanego nad polskim rynkiem finansowym i działalności KNF, należy rozpatrzyć te kwestie w kilku aspektach – po pierwsze, wskazać należy czas przypadający na proces przeobrażeń, po drugie zasadność powierzenia jednej instytucji nadzoru nad całym rynkiem finansowym, mając na uwadze fakt, że polski rynek finansowy ma charakter kontynentalny, a także aspekt ekonomiczny, zatem koszty utrzymania instytucji nadzorczej.

Dwuetapowość procesu wdrażania zintegrowanego modelu nadzoru należy uznać za element zdecydowanie pozytywny, bowiem okres przejściowy występujący od września 2006 r. do stycznia 2008 r. wykorzystano na dokonanie zmian polegających na modyfikacji nadzoru nad sektorem bankowym. Rozłożenie zmian w czasie było korzystne dla wdrażania nowego nadzorca krajowego. Okres, w którym reforma została dokonana, należy uznać za odpowiedni, szczególnie z uwagi na fakt, że w 2006 r. polski rynek finansowy charakteryzował się stabilnością oraz brak było niepożądanych zmian na nim zachodzących. Istotne jest również to, że reorganizacja nadzoru nie przypadła na okres ogólnoswiatowego kryzysu gospodarczego, którego szczyt datowany jest na lata 2008–2009.

Zaletą zmiany modelu nadzoru w 2006 r. było połączenie dotychczas funkcjonujących instytucji nadzorczych w jeden organ, a także wyposa-
żenie go w kompetencje nadzorcze dotychczas przysługujące nadzorcom
sektorowym, co skutkuje efektywną realizacją funkcji nadzorczej oraz
koordynacją działalności. W konsekwencji na etapie kształtowania nowego
nadzorca nie pojawiły się luki w zakresie jego działalności, bowiem stał się
on sukcesorem kompetencji swoich poprzedników. Tworząc jeden organ
nadzoru, uniknięto sytuacji, w której doszłoby do powielenia kompetencji
nadzorczych, bowiem funkcjonował jeden nadzorca, a do jego stworzenia
wykorzystano potencjał kompetencji i dotychczasowe doświadczenie nad-
zorców o zasięgu sektorowym. Gdy cały nadzór finansowy zostaje skupiony
w rękach jednej instytucji, wówczas działanie takiego organu charaktery-
zuje się spójnością i jednolitością w zakresie wydawanych rozstrzygnięć.
Zaprobować należy sposób zapewnienia środków finansowych Komisji,
a więc to, że główne źródło jej utrzymania stanowią wpłaty dokonywane
przez podmioty nadzorowane.

Głosy krytyczne w zakresie powierzenia KNF nadzoru nad wszystkimi
segmentami rynku finansowego pojawiały się z uwagi na dominującą rolę
sektora bankowego⁵¹. Niekwestionowanym faktem jest to, że sektor ban-
kowy stanowi przejaw największej aktywności organu nadzorczego, z tego
powodu w doktrynie postuluje się stworzenie odrębnego podmiotu, który
swoją działalnością nadzorczą obejmowałby wyłącznie segment bankowy.

Z uwagi na wzrost ryzyka na ewoluującym rynku finansowym nie-
zbędne było stworzenie jednolitego modelu nadzoru w celu usprawnienia
procedur informacyjnych, skutecznej wymiany opinii eksperckich, a także
jednoczesnego monitorowania wszystkich działań niepożądanych na ryn-
ku finansowym. Redukcja procedur oraz skrócenie procesu decyzyjnego
prowadzą do szybszych reakcji nadzorczych w sytuacjach kryzysowych.
Ponadto zapobiegają ewentualnemu wyposażeniu instytucji nadzorczych
w takie same uprawnienia nadzorcze, tym samym zwiększając przejrzystość
działania tego organu.

⁵¹ O. Szczepańska, *Stabilność finansowa jako cel banku centralnego*, Warszawa 2008, s. 14.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

Bień W., *Rynek finansowy*, Poznań 2003.

Bujak B., *Nadzór bankowy w Polsce. Dyskusja możliwych rozwiązań*, Kraków-Legionowo 2017.

Daniluk D., *Regulacje i nadzór bankowy w Polsce*, Warszawa 1996.

Dębski W., *Rynek finansowy i jego mechanizmy. Podstawy teorii i praktyki*, Warszawa 2001.

Gliniecka J., *Prawo o Narodowym Banku Polskim*, [w:] *Polskie prawo bankowe (1918-1996)*, red. J. Gliniecka, J. Harasimowicz, R. Krasnodębski, Warszawa 1996.

Góral L., *Opinia do projektu ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym* (druk nr 654), Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa 2006.

Janovec M., *Bieżąca integracja w zakresie nadzoru rynków finansowych*, [w:] *Instytucje prawnofinansowe w warunkach kryzysu gospodarczego*, red. M. Miemieć, K. Sawicka, Warszawa 2014.

Jędrzejewski S., Nowicki H., *Kontrola administracji publicznej*, Toruń 1995.

Jurkowska-Zeidler A., *Nadzór nad rynkiem finansowym w Polsce. Nowe uwarunkowania*, [w:] *Uwarunkowania i bariery w procesie naprawy finansów publicznych*, red. J. Głuchowski, A. Pomorska, J. Szołno-Koguc, Lublin 2007.

Kaszubski R., *Funkcjonalne źródła prawa bankowego publicznego*, Kraków 2006.

Kierska-Woźny E., *Porównanie i ocena funkcjonowania zintegrowanego nadzoru finansowego na rynku niemieckim, brytyjskim i polskim*, „Zeszyty Naukowe KGŚ” 2013, nr 37.

Klat-Wertelecka L., *Nadzór w administracyjnym prawie materialnym (farmaceutyczny, weterynaryjny, budowlany, pedagogiczny)*, [w:] *Nadzór administracyjny od prewencji do weryfikacji*, red. C. Kociński, Wrocław 2006.

Landau Z., *Historia bankowości w Polsce. Bankowość w pierwszych latach Polski Ludowej (1944-1948)*, „Gazeta Bankowa” 2000, nr 39.

Leśnik I., *Nadzór skonsolidowany nad instytucjami kredytowymi*, Warszawa 2003.

Lisowski P., *Relacje strukturalne w polskim samorządzie terytorialnym*, Wrocław 2013.

Łasak P., *Nadzór nad sektorem bankowym w Polsce w świetle zmian na globalnym rynku finansowym*, Kraków 2019.

Majewski M., Majewska P., *Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, a dopuszczalność drogi sądowoadministracyjnej (skargi do sądu) od decyzji Komisji Nadzoru Finansowego- wybrane zagadnienia*, „Kwartalnik Prawno-Finansowy Uniwersytetu Wrocławskiego” 2019, nr 4.

Nadolska A., *Nadzór finansowy*, [w:] *Wykład prawa rynku finansowego*, red. A. Jurkowska-Zeidler, A. Nadolska, Gdańsk 2017.

Nadolska A., *O efektywności zintegrowanego nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce*, [w:] *System prawnofinansowy. Prawo finansowe wobec wyzwań XXI wieku*, red. J. Gliniecka, E. Juchniewicz, T. Sowiński, M. Wróblewska, Gdańsk-Nynäshamn-Sztokholm 2013.

Pietrzak B., *Narodowy Bank Polski*, [w:] *Bankowość*, red. J. Głuchowski, J. Szambelańczyk, Poznań 1999.

Pochmara W., Zapła A., *Prawa uczestnika funduszu inwestycyjnego i sposób ich realizacji*, Warszawa 2004.

Pomorska A., *Charakter polskiego prawa bankowego i bariery w procesie dostosowawczym polskiego systemu bankowego*, [w:] *Dostosowywanie polskiego systemu bankowego do standardów Unii Europejskiej*, red. A. Pomorska, Lublin 1999.

Stahl M., *Dobro wspólne w prawie administracyjnym*, [w:] *Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego*, red. J. Boć, A. Chajbowicz, Wrocław 2009.

Starościak J., *Elementy nauki administracji*, Warszawa 1957.

Szczepańska O., *Stabilność finansowa jako cel banku centralnego*, Warszawa 2008.

Taylor M., *Twin Peaks: A Regulatory Structure for a New Century*, “Centre for the Study of Financial Innovation” December 1995, no 20.

Wierzba R., *Polski sektor bankowy wobec wyzwań związanych z kryzysem finansowym w strefie euro*, Sopot 2014.

Wypych M., *Finanse i instrumenty finansowe*, Łódź 2001.

Zacharko L., *Tradycyjne a współczesne pojęcie kontroli i jej zasięg*, [w:] *Administracyjne procedury kontrolne. Wybrane zagadnienia*, red. A. Ziółkowska, A. Gronkiewicz, Katowice 2016.

Zapadka P., *Aspekty prawne funkcjonowania rynku finansowego w Polsce*, „Bank i Kredyt” 2002, nr 1.

Zawadzka P., *Modele nadzoru rynku finansowego. Aspekty prawne*, Warszawa 2017.

Akty prawne

Ustawa z 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce (Dz. U. z 1921 r. Nr 13, poz. 71).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 28 grudnia 1924 r. o organizacji giełd (Dz. U. z 1924 r. Nr 114, poz. 1019).

Rozporządzenie Prezydenta RP z 26 stycznia 1928 r. o kontroli ubezpieczeń (Dz. U. z 1928 r. Nr 9 poz. 64).

Ustawa z 18 marca 1935 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 28 grudnia 1924 r. o organizacji giełd (Dz. U. z 1935 r. Nr 24, poz. 163).

Dekret z 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. z 1948 r. Nr 52, poz. 412).

Ustawa z 22 marca 1951 r. o zmianie przepisów dekretu o reformie bankowej (Dz. U. z 1951 r. Nr 18, poz. 143).

Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz. U. z 1984 r. Nr 45, poz. 242).

Ustawa z 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 1989 r. Nr 4, poz. 22).

Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2020 r. poz. 2027, t.j. ze zm.).

Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1896, t.j. ze zm.).

Ustawa z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2002 r. Nr 25, poz. 253).

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2005 r. o nadzorze uzupełniającym nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń, zakładami reasekuracji i firmami inwestycyjnymi wchodzącymi w skład konglomeratu finansowego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1413, t.j. ze zm.).

Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. 2020 r. poz. 2059, t.j. ze zm.).